

د کرزي رقيبان په افق کي بری ويني

په امريکايي مطبوعاتو کي، د افغانستان راتلونکي انتخاباتو په باره کي د ټولو رپوټونو اساسي ټکی دا دی که چيري بناغلی حامد کرزی بيا انتخاب سي، د افغانستان امنيتي او سياسي شرايط به لا خراب سي. په رپوټونو کي دغه راز د کرزي په پېر کي د دولتي او حکومتي موسساتو د نه جوړېدو، د پخوانيو بدنمو جنگسالارانو سره د کرزي چپه او راسته ايتلافونه، په انتخاباتي کمپين کي د حکومتي منابعو څخه د هغه ناروا استفاده، او د کرزي په دوره کي د افغان قومونو تر مينځ د تاوتریخوالي، وچ ظلم، او د پخوانيو درزونو د لا پراخېدو خطرونو ته اشاره هم سوېده. البته، د دغو ټولو ستونزو او ناخوالو پرته تر دېرې حده د کرزي پر حکومت او د امريکا پر غلطو پالیسيو باندي اچول سوېده. د افغانستان اصلي مشکل د بڼه حکومت او د سالم ليډرشپ نشته والی بلل سوی دی. دلته، د هر رپوټ لنډيز ولولئ.

د يو ايس نيوز مجله د جون پر ۲۴ مه په خپل ويب سايت کي ليکي د جمهوري رياست مخکښ کانديد، اشرف غني، د انټرنټ له لاري د پيسو د را ټولولو لړۍ پيل کړېده. په متحده ايالاتو کي، انټرنټ د بناغلي اوباما د بري سره زياته مرسته وکړه. د بناغلي اشرف غني د کمپين يو مامور وايي، " مور غواړو چي د هغو ځوانانو او خلکو څخه پيسې راغوندي کړو چي په خارج کي ژوند کوي. بهر ميشت افغانان عموماً په افغانستان کي خپلو دوستانو ته منظمي پيسې را استوي. که چيري همدا افغانان د اشرف غني له کمپين سره مرسته وکړي، د هغوی دا کار به دننه په افغانستان کي د هغوی پر خپلوانو باندي هم اغېزه وبندي."

ورځپاڼه ادامه ورکوي او ليکي د مشهورو جنگسالارانو سره دکرزي وروستيو معاملو امريکايي چارواکي انديښمن کړيدي. هغوی وايي همدا معاملي به له انتخاباتو وروسته زياتي ستونزي ايجاد کړي. ځکه کرزي له جنگسالارانو سره د دونه زياتو چوکيو وعده ورکړېده چي په حکومتي چوکاټ کي نسته. که چيري هغه انتخابات وگټي، دا به جگړي او شرونه وزېږوي، او حتی بنايي داخلي جنگ بيا پيل سي.

د اشرف غني د کمپين مامورين وايي کرزی د حکومت له منابعو څخه د کمپين لپاره کار اخلي. د ولاياتو واليان د هغه لپاره کمپين کوي. خو د اشرف غني پلويان گومان کوي چي د هغه بڼه شهرت به خلک دېته اړ کړي چي اشرف غني ته رايه ورکړي. ډاکټر اشرف غني د خپل کمپين د چولو لپاره د ديموکرات گوند ځيني مشهور ستراتيژستان او ماهران استخدام کړيدي.

<http://www.ashrafghani.af>

په همدې لړ کي، د نيويارک ټايمز اخبار د جون پر ۲۵ مه ليکي اکثره خلک د اوسني بدو حالاتو، خراب امنيت، د مخدره موادو د کر او قاچاق، او د طالبانو د بيا را ژوندي کېدو پرته پر حامد کرزي اچوي. که څه هم هغه نهايت بد نامه دی، خو بنايي راتلونکي انتخابات وگټي.

د حامد کرزي په باب همدا دوه واقعيتونه د هغه بدنمي او د هغه احتمالي بری_ افغانان سخت بدبينه او بېزاره کړيدي. زياتره افغانان وايي خلک دونه د انتخاباتو په اړه بې علاقي سويدي چي بنايي اکثره افغانان گرد سره رايه ور نه کړي، او د راتلونکي پرمختگ لپاره ټولي هيلي او پلانونه شنډ سي.

ورځپاڼه زياتوي د امريکايانو لپاره د حامد کرزي بيا انتخابېدل هم زيات خطرونه لري ځکه امريکايان د يوه منفور جمهوري سره تړلي دي چي د بد مديريت او ليډرشپ څرگند ریکارد لري. که چيري کرزی بيا انتخاب سي، د امريکا لپاره به ددې جنگ گڼل ډېرگران سي.

د جمهوري رياست کانديد اشرف غني وايي، " کرزي بدلون نه مني، هغه همدا واقعيت بار بار ثابت کړی دی. که چيري هغه انتخابات وگټي، هر څه به د تباهي په گرداوو کي ډوب سي."

که څه هم پخوا امریکایانو د کرزي عام تام ملاتړ کاوه، خو اوس ورو ورو فاصله ترې نیسي. په افغانستان کې د متحده ایالاتو سفير، کارل اېکنبري، د کرزي د رقیبانو سره وکتل. دا پخپل ذات کې یو عجیبه کار وو. خو بیا هم اکثره افغانان فکر کوي چې د امریکا کرزي خوښ دی.

د جمهوري ریاست کانديد، ډاکټر عبدالله، وايي، " امریکایان مجبوره دي چې له کرزي څخه خپله فاصله لا زیاته کړي. په بل صورت کې به د کرزي د ناکامیو پړه پر امریکایانو باندې واچول سي."

اخبار اضافه کوي فقط څو میاشتي مخکې کرزي ډېر کمزوری او مات ښکارېده. خو هغه په تېرو څو میاشتو کې د راز راز خلکو سره ایتلافونه کړيدي. هغه د جنرال دوستم سره هم معامله کړېده. دوستم یو وحشي او ظالم جنگسالار دی، او په تېرو دیرشو کلونو کې یې د مختلفو خلکو سره ایتلافونه کړيدي. د کرزي بل ملگری جنرال قسیم فهیم دی چې بد شهرت لری. کرزي د محقق سره د پنځو وزارتونو وعده کړېده. بناغلی اشرف غني وايي، "کرزي د حکومت چوکۍ لیلام کړيدي."

دغه راز، د باسټن گلوب ورځپاڼه د جون پر ۲۳ مه لیکي د کابل په وران او کنډواله ښار کې د انتخاباتي کمپن ښانې لېدل کېږي. د کرزي انتخاباتي ښان د عدالت تله ده. مگر د هغه انتخاباتي ښان د واقعیت سره هېڅ اړخ نه لگوي. د کرزي په اته کلن پېر کې رشوت او بډي یوه معمولي خبره سوېده، د خلکو برمه کول او تښتول په یوه صنعت بدل سوی دی، او د یاغیانو پر خلاف جنگ لا گرم او مرگانی سوی دی. همدې خطرناکو حالاتو د کرزي سیاسي رقیبانو ته ښه فرصت پلاس ور کړی دی.

د باسټن گلوب اخبار لیکي د کرزي لړزانه حکومت د متحده ایالاتو لپاره هم زیاتي امنیتي ستونزي ایجادي کړيدي. تېره اونۍ د ناتو پخواني عالی قومندان " ښه او موثر حکومت" د یاغیانو د ماتولو لپاره اصلي عامل وباله. هغه وویل، " که چیرې خلک پدې باور وي چې حکومت د هغوی په ژوند کې هېڅ مثبتې اغېزه نلري، بیا نو زموږ ټولې هلې ځلې عبث او بابېزه دي."

د کرزي له رقیبانو سره تر خبرو سمدستي وروسته په افغانستان کې د امریکا سفير وویل، " مور غواړو چې د بد حکومت په اړه د دوی نظر واورو، ځکه مور پوهېږو چې بد او فاسد حکومت بې امنیتي زېږوي. انتخابات خلکو ته ددې فرصت ورکوي چې د خپل راتلونکي حکومت په اړه فیصله وکړي."

اخبار لیکي په کابل کې د کرزي دکمپن په مرکز کې قریب سل کسه ناست دي، او هندواني خوري. اکثره پښتانه دي. په پښتني سیمو کې، د کرزي ملاتړ ورځ په ورځ راکمېږي، ځکه په پښتني سیمو کې ناكراری او جنگونه دي.

د باسټن گلوب ورځپاڼه لیکي ځینې خلک اشرف غني یو کامیابه کانديد گڼي. کله چې اشرف غني د مالیې وزیر وو، د هغه روابط له امریکایانو سره څه خړپړ وه، ځکه اشرف غني غوښتل چې بهرنی مرستې د حکومت تر ولکې لاندې کړي نه د امریکایي قرار دادیانو چې جگ معاشونه یې اخیستل. کله چې د امریکا حکومت وغوښتل چې اشرف غني را ایسار کړي، هغه مقاومت کاوه، او د هغې کمپنۍ د اخراجولو لارې چارې یې لټولې کومې چې پر ده یې فشار اچاوه.

بلخوا، د واشنگټن پوسټ ورځپاڼه د جون پر ۱۷ مه له مزار شریف څخه لیکي که چیرې حامد کرزي انتخابات وگټي، د افغانستان په شمالي برخو کې به هغه جنگسالاران پر قدرت پاتې سي چې همداسو حکومت کوي. د افغانستان په شمال کې همدې جنگسالارانو ملک پخپل مینځ کې وپشلی دی، او یو ملک الطوایفي نظام یې جوړ کړی دی. دلته هر جنگسالار خپله شخصي ملیشا لري، او حتی پولیس هم د خپلو شخصي گټو لپاره استعمالوي.

سیاسي مبصرین وايي که چیرې کرزي انتخابات وگټي همدا جگماران به پخپلو مقامونو کې پاتې سي. هغوی وايي د امریکا په ملاتړ د کرزي تش په نامه حکومت د ملک پر زیاتو سیمو باندې هېڅ واک نلري. هغوی زیاتوي د کرزي څخه ددغو قومندانانو ملاتړ د کرزي د قوت ښکارندوی ندی بلکې د هغه کمزوري ښيي.

په پارلمان کې د مزار شریف استازی گلالی نور ساپی وايي، " جنگسالاران د بل چا ملاتړ نه کوي، ځکه هغوی د کرزي په حکومت کې لوکس ژوند لري. هغوی د کرزي په ملاتړ کې خپلي شخصي گټې ساتي."

د کرزي دوه مرستیالان د همدغو جنگسالارانو له جملې څخه دي. د افغانستان د بشر د حقوقو کمیسیون مشر نادر نادري وايي، " د افغانستان اوسنی سیاسي جوړښت تر پخوا ډېر خطرناکه دی. همدا په اصطلاح مشران خلکو ته

وايي چي تاسو بله هيڅ چاره نلري. مور د جمهوررييس سره اړيكي لرو، تاسو مجبوره ياست چي مور ته غور و نيسي."

د واشنگتن پوست اخبار ادامه وركوي اوليكي كرزى عسكر او جنگيالي نلري. بلخوا، د كرزى بهرني حاميان - په تېره بيا امريكا- د همدغو جنگسالارانو ملاتړ كوي. امريكا غواړي چي د جگړمارانو په مټ د طالبانو له بغاوت سره مجادله وكړي.

د دغي پاليسي منطق دا دى چي هغه قومندانان چي پلويان لري او د حكومت ملاتړ كوي، هغوى د سيمه ايز امنيت لپاره ضروري دي. تر يوه حده پوري همدې پاليسي د هېواد په شمال او غرب كې څه امنيت راوستى دى. خو پر دغو جگړمارانو باندي د كرزى تكيه او توكل د حكومت انكشاف او دوه له سره شنده كړېده، او حكومت تر كابل بهر هيڅ قدرت او صلاحيت نلري. بلخوا، محلي جگړماران بهرني ملاتړ ته اړتيا لري. هغوى د بهرنيانو په پيسو د خپل نفوذ ساحه پراخوي.

اخبار ادامه وركوي او ليكي د همدې جنگسالارانو زياتېدونكى واك د افغانانو په مينځ قهر او كركه دېروي، ځكه هغوى ويني چي حكومت فقط د څو واكمنو جگړمارانو گټي خوندي كوي..

د جمهورى رياست جدي رقيب كانديد اشرف غني وايي د جنگسالارانو انتخاب به د هغه په زيان تمام سي، ځكه همدې خلكو ديرش كاله حكومت كړى دى او هيڅ پرمختگ ندى راغلى. افغانان لدې خلكو څخه ستړي او ستومانه دي.

ورځپاڼه وايي زياتره جنگسالاران په قساوت او بيرحمي شهرت لري. يو جنرال دوستم دى چي ويل كېږي كرزى د مزارشريف ژمنه ورسره كړې ده. همدا اوس، مزار شريف د عطا محمد تر ولكې لاندې دى. عطا محمد د ډاكټر عبدالله پلوي كوي. كه څه هم عطا محمد د كرزى والي دى، خو هغه د كرزى په خوله پياز هم نه میده كوي. كه څه هم د قانون په اساس ټولي شخصي مليشاووي بايد بي وسلې سوي واى، خو عطا محمد تر اوسه پوري خپله شخصي مليشا ساتلي ده.

بلخوا، په مزارشريف كې پښتانه وايي عطا محمد د پوليسو او مليشاوو په زور پښتانه تعقيب او ازاروي. محلي پښتانه مشران وايي عطامحمد هغه پښتانه مشران وژني چي د ده سره دغري وهي. هغوى وايي وژل سوي پښتانه مشران عموماً د طالبانو تر نامه لاندې تېروي. يو پښتون مشر وايي، "همدې جنگسالارانو په زرهاوو مسلمانان وژلي دي. د دوى لاسونه تر ځنگلو پوري د بي گناه خلكو په وينو لړلي دي. مور ديرش كاله د همدې جگړمارانو تر ظلم او ستم لاندې كړېدلې يو، او لا هم كړېږو."

پاى